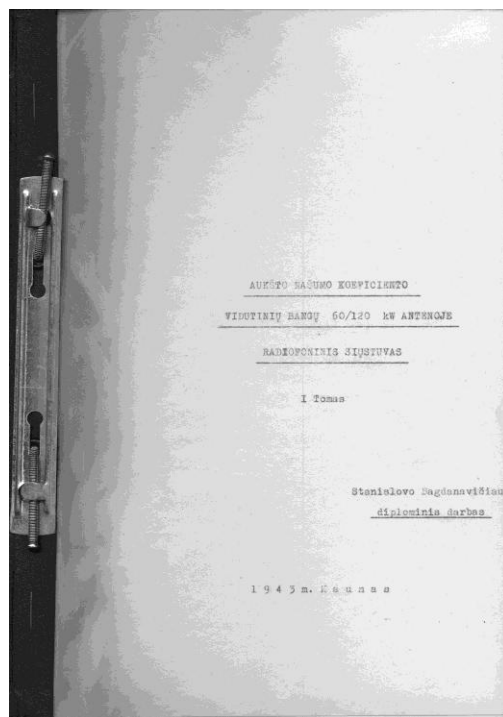
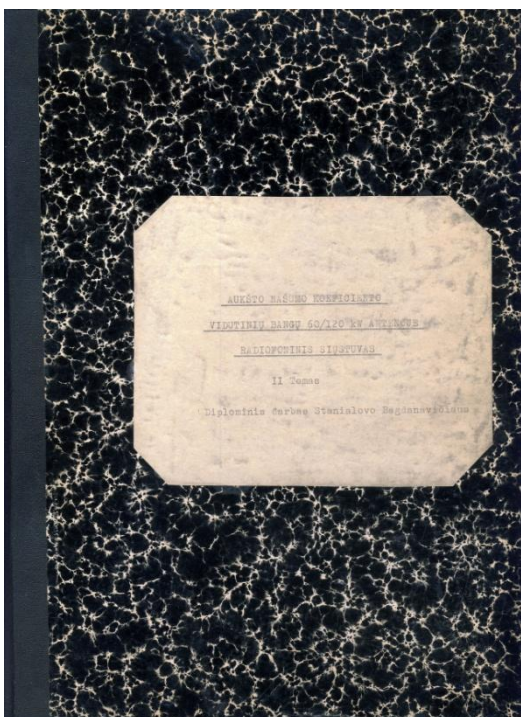

Stasys pasirinko inžinierinius mokslus – elektrotechniką. 1930 m. įstojo studijuoti į Vytauto Didžiojo universiteto Technikos fakultetą. Tačiau studijos užtruko ilgai – net iki 1943 metų. Taip atsitiko todėl, kas tėvai nebuvo pasiturintys, o mokslų siekė visi vaikai. Stasys studijavo su pertraukomis padirbėdamas įvairiose vietose - tai buhalteriu Šv. Zitos Draugijos namuose, tai Ateitininkų rūmų administratorium, tai korepetitorium. Studijų vasaros praktikos darbus atliko Bačiūnuose Šiaulių miesto elektros stotyje, Telefono telegrafo stotyje ir Radijo stotyje Kaune. Po praktikos Radijo stotyje 1940 metais buvo pakviestas eiti laisvai samdomo techniko pareigas. Vėliau buvo pakeltas inžinierium ir galiausiai – technikinio vedėjo pavaduotoju. Ten jis išdirbo iki 1944 metų vasaros – antrosios sovietų okupacijos. Prieš prasidedant Kaune karo veiksmams Stasys keliems mėnesiams pasitraukė į Kulautuvą.

Bedirbdamas prie radijo siųstuvų būsimasis inžinierius labiau gilinosi į radiotechniką negu kitus elektrotechninius mokslus, todėl jo diplominio darbo tema buvo: „Aukšto našumo koeficiento vidutinių bangų 60/120 kW antenoje radiofoninis siųstuvas“.

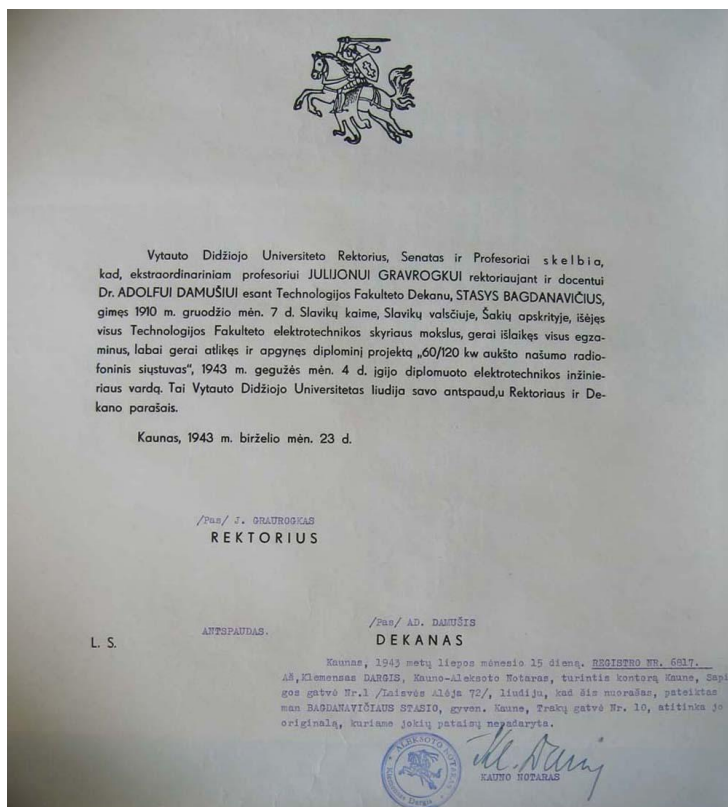

Stasio Bagdanavičiaus diplominio darbo dvi knygos

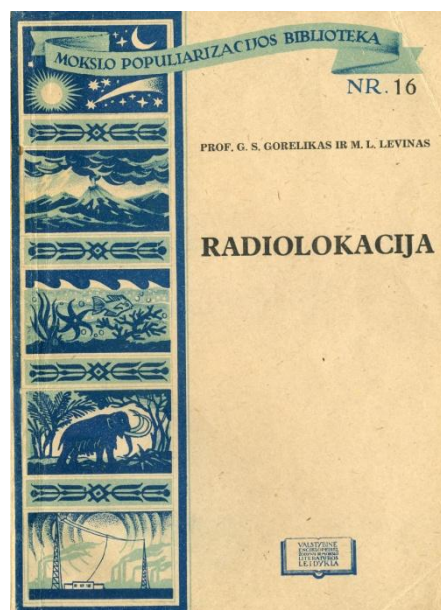
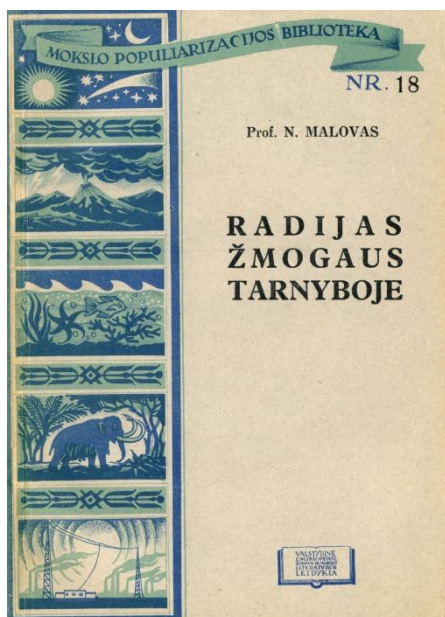
Laikmetis buvo sunkus tiek studijuoti, tiek ir gyventi. Karo stovis, neaiški jo baigtis, žlungančios viltys ir planai. Sovietų sąjungai okupavus Lietuvą, 1941 metų birželį dalis patriotiškai nusiteikusių visuomenės rengė sukilimą prieš sovietinius okupantus. Paskelbti apie jo pradžią buvo planuojama per Lietuvos radiją. Komunistuojantis Radiofono viršininkas Banaitis išvakarėse liepė aparatūrą suniokoti, kad radijo stotis neveiktų. Tačiau, kaip knygoje „Tautos sukilimas“ rašo Pilypas Narutis (vienas iš sukilimo vadovų ir VDU Technikos fakulteto studentų nuo 1938 m.) Stasys Bagdanavičius imitavo sugadinimą: sudaužė perdegusias radijo lempas, o veikiančias paslėpė. 1941 m. birželio 23 d. 9 val. 28 min. Kauno radijas prabilo... (Plačiau apie tai žiūrėti pridėdamuose straipsneliuose: „Iš knygos „Tautos sukilimas“ ir „Pilypas Narutis“)

1999 metais Lietuvos 1941 metų birželio 22-28 dienų sukilėlių sąjungos taryba Stasiui Bagdanavičiui suteikė kario savanorio statusą ir apdovanojo Lietuvos kariuomenės kūrėjų savanorių medaliu.

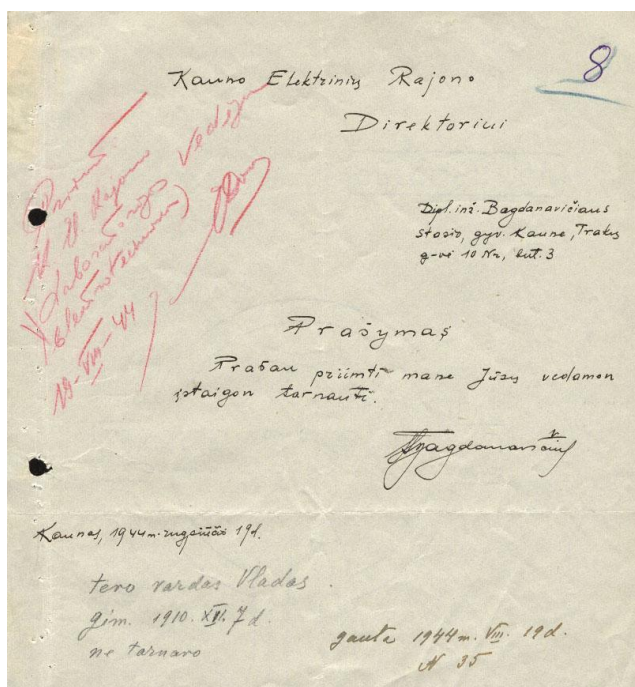
Tačiau grįžkime į 1943 metus. Absolventas Stasys apgynė diplominį darbą ir įgijo diplomuoto elektrotechnikos inžinieriaus vardą.

Besitraukdami vokiečiai susprogdino Radijo stotį. 1944 m. rugsėjį per Kauną praūžus paskutinei karo bangai Stasys įsidarbino Kauno Valstybinio universiteto (buvusio VD universiteto) Technologijos fakultete neetatiniu dėstytoju radiotechnikos katedroje. Ten jis išdirbo iki 1950 m. Tuo metu iš rusų kalbos išvertė keletą mokslo populiarinimo knygelių radijo temomis.

Pagrindinė profesinė kaip energetiko Stasio Bagdanavičiaus veikla prasidėjo 1944 m. rugpjūčio 19 d., kai jis pradėjo dirbti inžinieriumi Kauno Elektrinių rajone. Į darbą jį priėmė direktorius Eugenijus Dorošukas.

Prašymas įsidarbinti

Vėlgi sunkus laikmetis - sugriautas šalies ūkis, išblaškyti profesionalūs energetikai. Kitaip sakant, darbo daug, reikia atstatyti sugriautą miesto energetinį ūkį, personalo mažai. Žmonės, kurie tuo metu dirbo, niekas neskaičiavo nei darbo dienų, nei darbo valandų – dirbo tiek, kiek reikėjo. Atsimenu, mes su mama gana dažnai vakarais prie žvakės, pastatytos palangėje, laukdavome sugrįžtančio tėčio. Kai užsižiebavo šviestuvai gatvėje arba ir namuose užsidegdavo lemputė, džiaugdavomės ne mažiau už energetikus, žinodamos, kad jau už kokio pusvalandžio tėtis gali sugrįžti namo.

Neskaitant sugriautų ir sugadintų objektų atkūrimo darbų, buvo labai svarbu kai kuriuos vartotojus aprūpinti nenutraukiamu elektros tiekimu. Vienas iš tokių Eigulių vandenvietė, kitos buvo suniokotos – likusi tik ši. Po truputį prasidėjo elektros kabelių tinklo plėtojimas, pastočių statyba. 1950 m. buvo pradėta elektros tinklų rekonstrukcija, siekiant apjuosti miestą aukštos įtampos 35 kV oro linijomis. Iš griuvėsių pakilusios menkos elektrinės nepajėgė aprūpinti elektra visų gyvybiškai svarbių miesto objektų. Tuos menkus energijos kiekius reikėjo pagal grafiką sumaniai paskirstyti vartotojams, o tarp jų nemažai buvo kaprizingų kariškių, kurie besąlygiškai reikalavo įjungti elektrą. Priešingu atveju ne kartą teko išklaustyti įvairių grasinimų, o kartais ir nukentėti. Daug vilčių visus aprūpinti elektra teikė statoma Kauno hidroelektrinė.

Prie visų šių darbų prisidėjo Stasys Bagdanavičius. Per laikotarpį nuo 1944 iki 1953 metų daug kartų keitėsi Lietuvos energetikos įmonių struktūros ir pavaldumas. Keitėsi ir Stasio pareigos nuo inžinieriaus iki vyresniojo kabelinių tinklų meistro. 1957 m. jis buvo paskirtas į Kauno miesto ir Kauno rajono elektros tinklų skyriaus viršininko pareigas ir jose išbuvo iki 1971 metų. Per tą laikotarpį elektros tinklai visą laiką vystėsi - 1960 metais jie buvo prijungti prie 110 kV elektros perdavimo linijų, 1963 metais buvo įjungti į bendrą respublikos elektros energijos perdavimo sistemą, o vėliau ir į Šiaurės vakarų europinės dalies sistemą.

Pereito amžiaus šeštame dešimtmetyje SSSR Energetikos ministerija nusprendė nebepripažinti Nepriklausomos Lietuvos aukštojo mokslo ir paskelbė VDU suteiktus diplomus negaliojančiais. Bagdanavičiui apie tai buvo pranešta raštu. Siūlė kreiptis į Kauno politechnikos institutą, perlaikyti įskaitas ir gauti sovietinį diplomą. Stasys iki to laiko pasirašinėjo trumpiniu – dipl. inž. – ir visi jį tuo laikė. Susidarius šiai padėčiai, jis pagalvojo, kad įgytų žinių niekas iš jo neatims, mokslinio komunizmo disciplinos mokslu nelaikė, todėl nusprendė nesizeminti. Nuo tada darbovietė laikė, kad Bagdanavičius yra nebaigęs aukštojo mokslo ir iš viso nepateikęs dokumentų apie savo išsilavinimą. Savo autobiografijoje jis rašė, kad vokiečių kareiviai jį buvo apiplėšę, kartu dingo ir

diplomas. Tačiau diplomo nuorašas yra išlikęs net trimis egzemplioriais. Greičiausiai tai yra legenda, sukurta paaiškinti susidariusiai situacijai. Vis dėlto Kauno elektros tinklų vadovybė vertinio Bagdanavičiaus žinias ir kompetenciją bei skyrė atsakingas pareigas.

Buvo ir kitokių nemalonių rūpesčių Stasio gyvenime. 1944 metais baigiantis karui, kai vieni traukėsi, kiti vijosi, frontas ėjo per Kudirkos Naumiestį, kur tuo metu gyveno tėvai ir glaudėsi seserys su šeimomis. Per miestelį viesulu slinko bombardavimai ir gaisrai. Kas tik galėjo tiltu per Širvintą bėgo vakarų kryptimi. Brolis kun. Vytautas tuo metu buvo Vatikane, brolis gydytojas Pranas su žmona per Švediją pasiekė vakarų pasaulį. Visa šeima ilgainiui susirinko JAV. Tik vienas Stasys liko Lietuvoje. Tačiau liūdna buvo ne vien dėl to. Broliai mėgo rašyti į savo spaudą ir kritikuoti sovietų valdžią. Jie nesuprato, kad tai gali atsilipti Stasiui. Ir nors jis nepalaikė jokių ryšių su savo prigimtinės šeimos nariais, nežinojo nei ką jie veikia, nei ką jie rašo, Stasys retsykiu buvo kviečiamas į miesto Saugumo komitetą aiškintis. Nemalonūs apsilankymai, kaip žmonės juokavo, aukščiausiam Kauno pastate, iš kurio matosi Sibiras, kainavo daug nervų mūsų šeimai.

Vėliau sesuo Ona net tris kartus 1968, 1970 ir 1974 metais siuntė kvietimus apsilankymui į JAV, darbovietė rašė labai teigiamas charakteristikas, tačiau Stasys leidimo išvykti negavo. Buvo atsikalbinėjama, kad jis turi labai daug svarbių žinių apie Kauno strateginius energetinius objektus.

1961 m.

Sulaukęs pensinio amžiaus, S. Bagdanavičius pasiprašė perkelti į lengvesnį darbą. Laikė, kad atsakingas pareigas reikia užleisti jauniems gabiems specialistams, bet pats visiškai atsisakyti mėgiamo darbo neketino. 1971 m. jis perėjo dirbti inžinieriumi į Gamybinį techninį skyrių. Jo rūpesčiu buvo sudaryti ir vėliau papildyti miesto elektros tinklų plėtros ir regeneravimo projektai.

Dar po kelerių metų Stasys buvo perkeltas į Kauno miesto skyrių, kur atsidėjo vien tiktai techninių sąlygų ruošimui energetiniams objektams ir darbui su naujais projektais. Kartą per savaitę jis priiminėdavo projektuotojus derindamas užsakovų norus su galimybėmis. Ir kartą per savaitę inžinierius Stasys eidavo į taip vadinamą Inžinierinių tinklų derinimo komisiją, kuri veikė pradžioje prie Vykdomojo komiteto, paskui prie Savivaldybės. Komisijos nariai – įvairių sričių specialistai, atstovaujantys miesto vandens, dujų, šildymo, telekomunikacijų, gatvių apšvietimo, viešojo transporto ir komunalinių ūkių – svarstydavo ir derindavo svarbius Kauno miestui projektuojamus objektus, sudarydavo galimybę jiems atsirasti.

Savivaldybėje derina projektus

Iš viso Stasys Bagdanavičius energetikos sistemoje išdirbo daugiau nei 50 metų. Į užtarnautą poilsį išėjo būdamas 85-ių. Ilgus metus dirbdamas kaip geras specialistas, įnešė svarų indėlį į miesto energetinio ūkio vystymąsi. Daug metų buvo Revizijos komisijos (dabar gal tai atitiktų Vidaus kontrolės) pirmininkas, Mokslinės-techninės, Išradėjų ir racionalizatorių, Žinijos draugijų narys.

Stasiui Bagdanavičiui teko dirbti su įvairiais žmonėmis, su įvairiais kolektyvais, sudėtingomis situacijomis. Nepaisant pokario metų sunkumų ir ilgai trukusios komandinės sistemos, jis neprarado nei humaniškumo, nei demokratiškumo. Būdamas senovinio auklėjimo suvalkietis, sau ir kitiems kėlė aukštus reikalavimus. Turėjo tvirtą pareigos jausmą, kartu elgdavosi labai paprastai ir atvirai. Savo patirties bagažą noriai perduodavo jauniems energetikams. Mokėjo vokiečių ir prancūzų kalbas, deja, iš užsienio kalbų vartoti daugiausia teko tik rusų. Bendradarbių ir įmonės vadovų buvo gerbiamas, daug kartų sveikintas ir apdovanotas.

Stasys obelaitėmis, kriaušėmis, slyvomis ir vyšniomis apšodino kolektyvinį sodą. Ilgus metus dalgiu šienaudavo žolę. Mėgdavo nusiskinti ir čia pat suvalgyti savo vaismedžių vaisių. Bet didžiausią atgaivą ir poilsį jam teikė gamta. Dvasines jėgas atgaudavo vaikščiodamas miške, grybaudamas. Tačiau didžiausias pomėgis buvo žvejyba. Ir jam ne tiek rūpėjo laimikis, kiek pabūti vienam guminėje valtyje ežero tylumoje su meškere rankose. Stasys anksti išmoko vairuoti, greičiausia tada, kai pradėjo dirbti Elektrinių rajone. Vėliau įsigijo pirmąjį automobilį „Moskvič“ (kremliuoką). Nuo tada mūsų šeima pradėjo važinėti į gamtą ir į svečius. Tėtis mus noriai vežiodavo, kur tik paprašydavome, nes ir pats mėgo vairuoti bei keliauti. Vairavo atsargiai, ramiai ir užtikrintai, net iki maždaug 85-rių metų amžiaus. Mėgo fotografuoti ir filmuoti.

Baigęs profesinę karjerą, Stasys susipažino su darbu kompiuterius. Laisvalaikį leisdavo dėliodamas kortų pasiansus monitoriaus ekrane.

Mirė Stasys Bagdavičius 2001 m. kovo 4 d., ilsisi greta savo žmonos Irenos, kuri taip pat dirbo Kauno elektros tinkluose.